

SELETUSKIRI
Vabariigi Valitsuse korralduse „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika
Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027” muudatustepanekute heakskiitmine”
eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (edaspidi *ÜPP*) eelarve aastateks 2021–2027 on 385 miljardit eurot, mis moodustab alla kolmandiku EL eelarvest. ÜPP eelarve jaotub kahe samba vahel – otsetoetused ja turukorraldus kui ÜPP I samm ning maaelu arengu toetused kui ÜPP II samm – mida rahastatakse vastavalt Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (edaspidi *EAGF*) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*).

Eesti saab 2021–2027 perioodil EAGFist 1,354 miljardit eurot ja EAFRDst 698,5 miljonit eurot. ÜPP 2021–2027 väljatöötamise läbirääkimised Euroopa Liidu tasandil ei lõppenud 2020. aastaks. Seetõttu muutusid 2021. ja 2022. aasta üleminekuaastateks, kus uue perioodi vastavate aastate vahenditele rakendati ÜPP eelarveperioodi 2014–2020 reegleid. Eestile tähendas see, et 2021. ja 2022. aastal oli võimalik kasutada uue perioodi vahenditest otsetoetusteks 384 miljonit eurot ning aastatel 2021–2025 maaelu arengu toetusteks 258,5 miljonit eurot (sh 63 miljonit eurot Euroopa Liidu taasterahastust) EL-i vahendeid, viimaseid Eesti maaelu arengukava 2014–2020 (edaspidi *arengukava*) raames. ÜPP rakendamine uue perioodi reeglite järgi toimub aastatel 2023–2027 ning sellel perioodil on Eestil kasutada EAGFist otsetoetustena 1,008 miljardit eurot ja sektoripõhiste sekkumistena 0,7 miljonit eurot ning EAFRDst 440,1 miljonit eurot. EAFRD sekkumiste ja EAGFi sektoripõhiste sekkumiste EL fondide osale lisandub Eesti-poolne finantseerimine kokku 192,4 miljonit eurot.

Perioodi 2021–2027 ÜPP vahendite kasutamiseks aastatel 2023–2027 tuli kõigil liikmesriikidel koostada strateegiline programmdokument – ÜPP strateegiakava. Tegemist on muudatusega võrreldes eelmise eelarveperioodiga – selle maaelu arengukavad asendusid sisuliselt ÜPP strateegiakavadega, mis hõlmavad olulisel määral (sh kõik otsetoetused) nii ÜPP I sammast (rahastus EAGFist) kui ka II sammast (rahastus EAFRDst) ja tagavad valdkonna terviklikuma planeerimise. ÜPP strateegiakava kaudu programmeeritakse enamus ÜPP I ja II samba vahenditest ja elementidest. ELi tasandil on määratletud ÜPP üld- ja erieesmärgid, mis tuleb liikmesriikidel saavutada oma ÜPP strateegiakavas kavandatud sekkumiste ehk meetmete kaudu.

Vabariigi Valitsus kiitis 2021. a aprillis heaks Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 (edaspidi *PõKa 2030*). PõKa 2030 koostati Maaeluministeeriumi poolt tihedas koostöös asjaomaste ministeeriumide ning esindusorganisatsioonidega. PõKa 2030 võeti aluseks 2021–2027 perioodi Eesti ÜPP vahendite planeerimisele ning Eesti ÜPP strateegiakava väljatöötamiseks. ÜPP strateegiakava koostamisega alustati Eestis 2019. aastal ning koostamise protsessi juhtis samuti Maaeluministeerium. ÜPP strateegiakava koostamiseks moodustati juhtkomisjon. Juhtkomisjoni ülesandeks oli kujundada Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika toetuste andmist reguleerivate õigusaktide kohta ning koordineerida ÜPP strateegiakava koostamist, teha strateegiakava kohta ettepanekuid ja kujundada seisukoht strateegiakava kohta enne Vabariigi Valitsusele esitamist. Juhtkomisjoni olid kaasatud asjaomased ministeeriumid (Rahandusministeerium, Keskkonnaministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Sotsiaalministeerium), Riigikantselei ja sektorite (põllumajandus, toiduainetööstus, keskkond,

metsandus, kogukonnad, ettevõtlus) esindusorganisatsioonid, teadus- ja arendusasutused ning rakendusasutused.

Vabariigi Valitsus kiitis välja töötatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027 (edaspidi *strateegiakava*) eelnõu heaks 9. juuni 2022. a korraldusega nr 167, andes viimasega ühtlasi maaeluministrile volituse läbirääkimisteks Euroopa Komisjoniga. Euroopa Komisjon kiitis strateegiakava heaks 2022. a 11. novembril rakendusotsusega nr C(2022) 7912 final ning selle 1. muudatused 2024. a 8. aprillil, rakendusotsusega nr C(2024) 2139 final ja 2. muudatused 2024. a 16. detsembril, rakendusotsusega nr C(2024) 8747 final. Strateegiakava 3. muudatused on hetkel esitatud Euroopa Komisjonile heakskiitmiseks.

Strateegiakava raames on kavas rakendada kokku 56 toetusmeedet ehk sekkumist, mis jagunevad ÜPP horisontaalse eesmärgi ja üheksa erieesmärgi vahel. Strateegiakava alusel makstavaid toetusi menetletakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) ja selle alusel antavate rakendusaktide alusel. Esimeste strateegiakava sekkumiste, milleks olid otsetoetused ning pindala- ja loomapõhised maaelu arengu toetused, rakendamine algas 2023. a kevadel. Strateegiakava avaliku sektori kogueelarve on 1 614 686 182 eurot. 2025. a 27. juuli seisuga on strateegiakava avaliku sektori kogueelarvest ära kasutatud (s.t toetusesaajatele välja makstud) 464 946 903 eurot, mis teeb selle finantsplaani täitmise protsendiks 28,8.

Käesoleva eelnõuga nähakse ette strateegiakava neljandate muudatusettepanekute paketi heakskiitmine ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile muudatusettepanekute Euroopa Komisjonile esitamine ja vajaduse korral muudatuste osas läbirääkimiste pidamine.

Korralduse eelnõu ja seletuskirja valmistas ette Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna nõunik Ove Pöder (tel 625 6290, ove.poder@agri.ee). Seletuskirja lisaks 1 olevad strateegiakava muudatusettepanekud ning lisaks 2 oleva muudatusettepanekute kohaselt muudetud strateegiakava põhiteksti valmistasid ette ka Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalarengu osakonna, põllumajanduspoliitika osakonna, põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna, taimetervise osakonna ning maapoliitika ja riigivara osakonna töötajad.

2. Eelnõu eesmärk

Käesoleva eelnõuga tehakse strateegiakavas muudatusi järelejäänud rakendamise aastateks, et tagada muutunud ja pidevalt muutuv keskkonnas paremini rakendatavate sekkumiste sobivus strateegiakava eesmärkide täitmiseks, lähtudes ka juba sekkumiste senise rakendamise käigus saadud kogemustest. Üheks peamiseks muutuseks väliskeskkonnas on hetkel Kesk-Euroopas leviv suure majandusliku kahjuga loomataud, suu- ja sõrataud, mille ennetamiseks on loomakasvatussektoril vaja teha täiendavaid investeeringuid. Samuti on Eestis taas ilmnunud sigade Aafrika katku juhtumeid kodusigade pidamisel. Seetõttu suurendatakse sekkumise 1.11 „Loodusõnnetuste, ebasoodsate ilmastikutingimuste või katastroofide tagajärjel kaotatud põllumajandusliku potentsiaali taastamise ja ennetustegevuste toetus“ avaliku sektori kogueelarvet 1 500 000 euro võrra.

Muudatused hõlmavad nii toetuse saamise nõuete muutmist (eeskätt nõuete leevendamist) ja täpsustamist, abikõlblike sihtrühmade, tegevuste ja kulude laiendamist, toetuse ühiku- ja maksimaalsete määrade suurendamist, strateegiakava tulemusnäitajate tulevikuväärtuste korrigeerimisi ning eelarvevahendite sekkumistevahelisi ümbertõstmisi.

3. Eelnõu sisu

Vabariigi Valitsuse korraldus kehtestatakse ELÜPSi § 10 lõike 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186), artikli 119 lõigete 1 ja 2 alusel. ELÜPSi § 2 lõike 3 kohaselt võib Vabariigi Valitsus ÜPP abinõu rakendamiseks anda oma pädevuse piires korralduse küsimuses, mille otsustamise õigus on asjakohaste ELi õigusaktide ja nende alusel kehtestatud õigusaktide kohaselt liikmesriigil. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikkel 119 näeb ette tingimused, millele peavad vastama liikmesriikide poolt Euroopa Komisjonile esitatud taotlused strateegiakavade muutmiseks, samuti reguleerib kõnealune artikkel strateegiakavade muutmise menetlust Euroopa Komisjoni ja liikmesriigi vahel. Viidatud artikli 119 lõike 7 kohaselt võib alates 25. maist 2024 esitada ÜPP strateegiakava muutmise taotluse reeglina kaks korda kalendriaastas. Sama määruse artikli 124 lõike 4 punkti d kohaselt tuleb strateegiakava korraldusasutuse, kelleks ELÜPSi § 10 lõike 4 kohaselt on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, ettepanekute kohta strateegiakava muutmiseks esitada oma arvamus strateegiakava seirekomisjonil. Arengukava ja ÜPP strateegiakava ühise seirekomisjoniga on muudatusettepanekute osas konsulteeritud järgmiselt: 2025. a 23. mail saadeti seirekomisjoni liikmetele muudatusettepanekud tutvumiseks, 4. juunil toimunud seirekomisjoni istungil tutvustati muudatusettepanekuid seirekomisjoni liikmetele ning anti selgitusi ja vastuseid seirekomisjoni liikmete kohapeal esitatud küsimustele.

Strateegiakava olulisemad muudatused on järgmised:

- pindala- ja loomapõhistes maaelu arengu toetustes (sekkumised KK4 „Mulla- ja veekaitsetoetus“, KK5 „Väärtusliku püsirohumaa säilitamise toetus“, KK6 „Pärandniidu hooldamise toetus“, KK7 „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“, KK8 „Ohustatud tõugu looma pidamise toetus“) võimaldatakse alates 2026. aastast võtta uusi kohustusi tavapärasest lühematena, kolme kalendriaasta pikkustena;
- sekkumise 1.11 „Loodusõnnetuste, ebasoodsate ilmastikutingimuste või katastroofide tagajärjel kaotatud põllumajandusliku potentsiaali taastamise ja ennetustegevuste toetus“ avaliku sektori kogueelarvet suurendatakse 1 500 000 euro võrra sekkumiste 3.1.1 „Ühistulised investeeringud materiaalsesse ja immateriaalsesse põhivarasse“ (750 000 euro ulatuses) ja 7.2 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamine“ (750 000 euro ulatuses) avaliku sektori kogueelarvete arvelt;
- sekkumise 1.9.3 „Investeeringud põllumajandusega seotud taristu (erateed) kaasajastamisse“ avaliku sektori kogueelarvet suurendatakse 2 090 720 euro võrra sekkumise 1.9.1 „Investeeringud põllumajandusega seotud taristu (kuivendus- ja veerežiimi kahepoolseid reguleerimissüsteemid) kaasajastamisse erasektori poolt“ avaliku sektori kogueelarve arvelt;
- laiendatakse sekkumise 8.1 „Investeeringud ettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks“ sihtrühma – lisaks senisele sihtrühmale (väikeettevõtjad, sh mikroettevõtjad) võivad edaspidi toetust saada kõik ülejäänud maapiirkonnas tegutsevad ettevõtjad sõltumata nende suurusest, samuti maapiirkonnas tegutsevad sihtasutused;
- sekkumises 8.1 tõstetakse tagastamatu abi toetuse määr seniselt 50%-lt määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõikes 4 toodud üldise maksimaalse määran, milleks on 65% rahastamiskõlblikest kuludest.

Seletuskirja lisa 1 kajastab strateegiakava muudatusettepanekuid. Seletuskirja lisa 2 on toodud muudatusettepanekute kohaselt muudetud strateegiakava põhitekst. Muudetud strateegia põhitekst sisaldab ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 119 lõikes 2 nimetatud muudatusi (kirjavigade või ilmsete vigade parandused või redaktsioonilised parandused), mis ELÜPSi § 10 lõike 2 kohaselt ei nõua Vabariigi Valitsuse heakskiitu.

Strateegiakava kehtiva versiooniga on võimalik tutvuda Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi veebilehel aadressil <https://www.agri.ee/euroopa-liidu-uhise-pollumajanduspoliitika-strateegiakava-2023-2027>.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706) ning komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2023/370, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2115 seoses ÜPP strateegiakavade muutmise taotluste liikmesriikidepoolse esitamise menetluste ja tähtaegadega ning täiendavate juhtudega, millal ÜPP strateegiakavade muutmise taotluste maksimumarvu ei kohaldata (ELT L 51, 20.02.2023, lk 25–30).

5. Eelnõu mõjud

Olulisemate sisuliste muudatuste mõjusid on kirjeldatud seletuskirja lisa 1, muudatusettepanekute kirjelduste juures.

6. Eelnõu rakendamiseks vajalikud kulutused

Muudatused ei too kaasa vajadust täiendavate riigieelarveliste vahendite järele, võrreldes strateegiakava kehtiva versiooniga.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile ja Sotsiaalministeeriumile, samuti informatsiooniks arengukava ja strateegiakava ühisele seirekomisjonile.